

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. המוכר פירות לחברו חטיין מקבל עליו רובע קטנית לסאה שעורים מקבל עליו רובע נישובת לסאה עדשים מקבל עליו רובע עפרורית לסאה.....1
- ב. אם בא לנפות מנפה את כולו ... אמרי לה דינא ואמרי לה קנסא.....2
- ג. כל סאה שיש בה רובע ממין אחר ימעט.....3
- ד. שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר מאתים שלי וזה אומר מאתים שלי נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונה עד שיבא אליהו.....4
- ה. שטר שיש בו רבית קונסין ... גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית.....5

דף צד.

א. המוכר פירות לחברו חטיין מקבל עליו רובע קטנית לסאה שעורים מקבל עליו רובע נישובת לסאה עדשים מקבל עליו רובע עפרורית לסאה

כבר התבאר לעיל דף צג: שהמוכר פירות לחבירו¹ ונמצא בהם פסולת יותר מהמצוי באותו מין, אין זה מקה טעות, אבל צריך להשלים² כשיעור כל הפסולת.

לפיכך מיני תבואה וקטניות שדרכן להיות מעורבין זה בזה³, ואי אפשר לשומרן בגרנות שלא יתערבו, גם עפר ואבק דרך להיות מעורבין בהן שאי

¹ שו"ע ונו"כ רכט א

² וכתב הרמ"א ש"א שלא אמרו מנכה את כולן אלא כשאין ידוע אם עירבן המוכר ביודעין, ולכן אמרין שמכיון שנמצא כ"כ פסולת מסתמא עירבן מדעתו, אבל כשידוע שלא עירבן, אינו מנכה אלא המותר משיעור הראוי, ויש אומרים שאם ידוע שלא עירבן אינו מנכה כלום, וכתב עוד בשם יש מפרשים דכל זה כשמכר לו פירות סתם או שאמר פירות יפות אלו, אבל אם אמר לו פירות אלו, ולא אמר יפות, צריך הלוקח לקבלן כמו שהן, ואם אמר פירות ולא אמר אלו נותן לו פירות שכולן יפות. ע"כ. וכתב רעק"א שזה מדין קנס, והזר דינו ככל דיני קנסות שאין מנבין בזמה"ז, ולא נתברר לי מדברי הפוסקים במקום שאמרו מנכה, אם צריך המוכר לטרוח ולנפות, או שמנכה מהדמים והטירחה על הלוקח.

³ קטנית רגילין לגדל בחיטין ונישובת בשעורין, נישוב היינו קש שהרוח מנשבו ומפזרו, עפרורית רגיל להיות בעדשים ובקטנית לפי שמעקרין להו עם צרורותיהן ולא קוצרין אותה כשאר תבואה ע"ש. ובעיר שושן שכתב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אפשר לשומרין בזה, שמוכר לחבירו חטין סתם צריך שיקבל הלוקח מכל סאה לחטין רובע הקב קטנית, שדרך אלו להתערב יחד בגרנות, וכן בשעורים מקבל עליו רובע של אבק וקשין לכל סאה, ובקטנית מקבל רובע עפרורית לכל סאה, ובתאנים מקבל עליו עשר מתליעות לכל סאה, ובשאר פירות מקבל עליו רובע טינופת לכל סאה, דמסתמא כן דרכו של כל אחד. ובזמננו קשה הדבר לאמור, והכל כמנהג המדינה.

פירות שדרך⁴ להיות בהם פסולת, או אבנים וצרורות, אין המוכר צריך לבררן, אם נתערבו מאליהן⁵, אבל אסור לערב בידים⁶, ואפילו צרור שהיה כבר קודם בתוך הפירות והוציאוהו משם אסור להחזירו⁷.

ג. אם בא לנפות מנפה את כולו ... אמרי לה דינא ואמרי לה קנסא

נמצא בהם⁸ יתר על השיעורים הללו כל שהוא ורוצה הלוקח לבררם, חשדינן המוכר מסתמא ערבו בידים וקונסין המוכר שיכול הלוקח לבררם ולנפות כולם, וצריך המוכר ליתן לו כנגדם פירות מנופים וברורים שאין בהם כלום.

יש אומרים כל זה דוקא אם אין אנו יודעים שעירבן, אבל אם ידוע שלא עירבן המוכר צריך לקבל הלוקח אלו השיעורים והמותר ינכה לו. יש

⁴ שדרך קטנית להתערב עם חטין בגרנות, אפשר שג"כ כונתו כן שמתחילה נתגדלו הקיטנים בשיבולים שלהן בין החטין, ואח"כ כשדשין אותן שיבולים אלו עם שיבולים אלו נתערבו יחד בדישה. סמ"ע א
⁵ ש"ע ונו"כ שם ב עפ"י דברי שו"ע הרב כו, מפני שבדרך כלל תלוי במנהג המדינה ואפשר שלכן השמיט גם בשו"ע הרב דין תערובת יין בשמרים, ולא הביא כלל דין שמרי שמן.

⁶ וכתב הטעם שהן נראים ללוקח, ומדסתם ולא הזכיר שיעור הפסולת שנוכר בשו"ע סימן רכט סעיף א, נראה שפסק כדעת היש אומרים שברמ"א שאם ידוע שנתערבו מאליהן, אפילו יותר משיעורין אלה צריך לקבל, מיהו אפשר שבשו"ע הרב לא איירי אלא לכתחלה שאינו צריך לברור, אבל כדיעבד אם נמצא יותר מהשיעור צריך לנכות, כמבואר בשו"ע שם. פתחי חושן חלק ה פרק טו הערה נא

⁷ ובגמרא בשבת דף לא ע"א תנא דבי ר' ישמעאל מערב אדם קב חומטין בכור של תבואה ואינו חושש, ופירש"י שאינו חושש משום אונאה מפני שהחומטין משמרים את התבואה, וכ"כ במאירי, ולא ראיתי חולק בזה, וגם לא מצאתי הלכה זו בפוסקים, ולכאורה משמע דאין הלכה כתנא דבי ר"י, ובמשפט שלום סימן רכט ציין לדברי הגמרא ולא העיר כלום. פתחי חושן שם הערה נב

⁸ וכתב שם לפיכך הבורר צרור מגרנו של חבירו צריך לשלם לו הפסדו, שיצטרך למדוד פירות במקום הצרור כמבואר להלן

⁸ שו"ע ונו"כ שם ובלבוש שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

מפרשים שכל זה מיירי במוכר לו פירות סתם ולא אמר אלו, או שאמר פירות יפות אלו, אבל אם אמר פירות אלו ולא אמר יפות, צריך לקבלן כמו שהן הן מעורבין בהרבה פסולת הן מעט, ואם אמר פירות יפות ולא אמר אלו, נותן לו פירות שכולן יפות.

ג. כל סאה שיש בה רובע ממין אחר ימעט

זרע שנתערב⁹ בו זרע אחר ממין שהוא כלאים בו בלי כוונה¹⁰, אם היו אחד מעשרים וארבעה¹¹ כגון סאה של חטים שנתערבה בעשרים ושלוש סאה של שעורים הרי זה אסור לזרוע את המעורב עד שימעט את החמין שיהי פחות מא' בכ"ד שאז מתבטל דרך הלכה למשה מסיני דפחות מא' מכ"ד מתבטל ואף על גב דניכר המין השני¹², או יוסיף על השעורים¹³ עד שישאר החטים פחות מא' מכ"ד, וי"א¹⁴ שרק לפחות מן החטים מותר, אך אסור להוסיף על השעורים שהרי זה מבטל איסור לכתחלה. ואם זרע בלא למעט או להוסיף, לכו"ע לוקה¹⁵.

דף צד:

⁹ רמב"ם הלכות כלאים פרק ב הלכה א

¹⁰ דאם עירב בכוונה אפי' אחד באלף אסור כדאיתא שם ה"ו

¹¹ מלבר שהוא אחד מכ"ג מלגיו

¹² שאין זה מדין ביטול אלא שמיעוט כזה כשאין מכוונים עליו לא חל ע"ז שם כלאים, חזו"א סי' ד' סק"א ועי' תשו' הרשב"א ח"א סי' רנ"ט.

¹³ ואף על גב דאין מבטלין איסור לכתחלה כאן בכלאים שיסוד איסורו שלא יהא נראה כזרע תערובות וכיון שבדבר מועט כזה אינו ניכר כלל התערובות אין בזה כלאים כלל וכמו שמותר לעשות גדר בין הכרם ובין התבואה. חזו"א שם

¹⁴ מאירי כאן

¹⁵ מבואר בחזו"א סי' ד' סקב"ב שהיינו אפי' לא כיון לזרוע רק מין אחד והמין השני לא איכפת לו שלא יהי ואין לו צורך בו רק שטורח לו לברור מ"מ כיון שהתרו בו שלא יזרע כ"ז שלא בירר זרע לוקה וי"א (ת הר"י והר"ן מבואר בחזו"א סי' ד' סק"ח וכן מבואר בכל הראשונים בסוגיא דב"ב צ"ד א' אבל אין מבואר דעתם אם ביותר מרובע הוא איסור דאורייתא כדעת רבנו או איסור דרבנן כדעת הרא"ש ועי' בבה"ל ואף על גב דבשו"ע העתיק רק דעת הרמב"ם ובחזו"א יישב הסוגיא לפ"ד הרמב"ם מ"מ למעשה לכאוי יש לחוש לדעת כל הראשונים שם דביותר מרובע לא מהני למעט וצ"ע. ציון ההלכה שם ז) שאם יש בו אחד מכ"ד בצמצום אינו לוקה ואינו אלא חומרא דכלאים ולכן מהני למעט או להוסיף אבל אם יש בו יותר מא' מכ"ד אסור מדינא ואז לא מהני למעט הסאה או להוסיף על הכ"ג סאה אלא הייב לברור את כולו וי"א דגם ביותר מרובע אינו לוקה ואינו אלא איסור דרבנן דמדאורייתא חד בתרי בטל כיון שלא נתכוין לערב ולא ניחא לי' בהמין השני כלל ורק מדרבנן מפני מראית העין אסרוהו רבנן אבל בפחות מאחד בכ"ד שאין בו חשיבות ליכא מראית העין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ד. שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר מאתים שלי וזה אומר מאתים שלי נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו

כבר התבאר במסכת ב"מ דף לו. הפקידו אצלו שנים¹⁶, אחד מאה והשני מאתים, וכשבאו טוען כל אחד שהוא הפקיד מאתים והשומר אינו זוכר, אם הפקידו שניהם בכרך אחד, ויש אומרים אפילו בשני כריכות אם הפקידו זה בפני זה¹⁷, נותן לכל אחד מאה, והשאר יהא מונח אצלו וי"א¹⁸ יהא מונח בבית דין עד שיבא אליהו, או עד שיודה אחד לשני, או שיתרצו לחלק ביניהם¹⁹, ואף אם רוצה לצאת ידי שמים יש אומרים²⁰ שאינו חייב לתת לכל אחד מאתים. וכן הדין בשנים שהפקידו אחד כלי גדול ואחד כלי קטן²¹.

¹⁶ שו"ע ונו"כ ש א

¹⁷ סמ"ע (שם סק"ה) בשם רש"י ותוס' ורא"ש, דכיון שהפקידו זה בפני זה יכול הנפקד לומר לא חששתי לדקדק מי הפקיד כמה, מאחר שראיתי שאינכם חושדים זה את זה, ועי' ש"ך (שם סק"ו), ועיין בנה"מ (שם סוף סק"א) שאם אחד מהם הוא עכו"ם פטור גם מהשני משום דהו"ל לגבי הישראל כא"י אם נתחייבתי.

¹⁸ רמ"א שם וכתב בד"מ הטעם שאל"כ כל אחד יערים ויאמר איני יודע וישאר אצלו, ועי' ש"ך שם ובסימן רכב סק"ה שהביא דעת כמה פוסקים שיהא מונח אצלו, ולכאורה נראה דכל זה בהלואה או פקדון מעות באופן שמותר לו להשתמש בהם, אבל בפקדון כלי שאסור לו להשתמש בהם, אפשר דלכו"ע יכול להניח אצלו, דלא שייך טעמא דהערמה, וכן נראה שבסימן רסו סעיף טו נבי אבידה סתם השו"ע שמוניחו אצלו, ואף על פי שאפשר לדחות דשאני התם שאמרה תורה ואספתו אל תוך ביתך עד דרוש אחיך, מ"מ נלמוד משם שא"צ להניח בב"ד, אלא ע"כ שיש לחלק. אמנם בש"ך סימן ש סק"י כתב שגם בפקדון כלי נחלקו הפוסקים. ובנה"מ סימן עו סק"ה כתב שבהלואה לכו"ע יהא מונח בידו ולא בב"ד, דדוקא בפקדון או בגזילה שכשסמס לב"ד נפטר מחובת השבה, ואף אם יפסד בב"ד פטור, אבל בהלואה שאם יפסד בב"ד ואח"כ יתברר מי המלוה יהא חייב לשלם, אין לכופו להניח ביד ב"ד. ובאבן האזל בהוספות לה' טו"ג לסימן עו דחה דברי הנה"מ, וגם מה דמשמע מדבריו שאם יפסד בב"ד יהא פטור בגזילה, תמה האהאז"ל דלא משמע כן (בטבעת החושן כתב שהנה"מ לשיטתו בפתחה לסימן עו שבגזילה נפטר מאחריות בהשבה ליד ב"ד), ומסיק בדעת הרמב"ם בהפך מדעת הנה"מ, שבפקדון יכול להשאירו אצלו, ובגזל וחוב צריך להניח בב"ד, ועיין בדברי חיים דיני טו"ג סימן ז דן ג"כ בדברי הנה"מ וכן אם יוצא ידי השבה כשנותן ליד ב"ד, עיין שם, ובאור שמח כתב שבפקדון לכו"ע מניחו אצלו, וכ"כ באבן האזל, עיין שם בטעמם.

¹⁹ סמ"ע שם ה

²⁰ ברמ"א (שם) כתב שחייב לצי"ש, אבל דעת המחבר שהוא פטור, וכתב הש"ך (ס"ק יא וס"ק יב) שדעת רוב הפוסקים כהמחבר, ועי' ש"ך (סימן רכב סק"ה) ובשער משפט (שם), ומ"מ אף לדעת הרמ"א אינו אלא כששניהם תובעים, אבל אם גם הם אינם תובעים, מודה שפטור אפילו מלצי"ש.

²¹ שו"ע ונו"כ שם ב ועי' כנה"ג שהאריך איך מחלקים הכלי הגדול.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

וכן אם לוח משנים²² בשטר אחד שלש מאות זוז ותובעים אותו כל אחד מאתיים זוז²³, בין שהודיעו בשעת הלואה חלקו של כל אחד מהם בדמי ההלואה ובין לא הודיעו, נותן לזה מאה ולזה מאה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו, וכן אם תבעוהו כל אחד מהם מאה והשאר אינם יודעים²⁴.

אבל אם אינם תובעים אותו כלל²⁵, אלא שמעצמו מסתפק, יש אומרים²⁶ שנותן לכל אחד מהם ק"ג. וכן הדין כשלוה משנים בעל פה ולא הודיעוהו בשעת הלואה חלקו של כל אחד מהם²⁷.

ה. שטר שיש בו רבית קונסין ... גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית

כבר התבאר במסכת ב"ק דף ל': ובב"מ דף עב. ששטר שיש בו רבית²⁸, והרבית מפורש בשטר, כמה הקרן וכמה הרבית, אינו גובה בו את הרבית,

²² שו"ע ונו"כ עו א

²³ ואף על פי שהודיעו בשעת הלואה שזה נותן ק' וזה ר', כיון שההלואה בשטר אחד ה"ז כאילו נעשו שותפים בהלואה זו, ולא פשע הלוח במה שלא דייק מי נתן כמה, והוסיף הרמ"א בטעם הדבר כיון שיכול זה שהשטר בידו לגבות בו בלא הרשאה, הרי לא פשע הלוח וכו', ומשמע דוקא באופן זה, כגון שנכתב השטר ע"ש שניהם, אבל באופן שאין האחד יכול לגבות כל החוב, ולא שייך טעם זה, יש פשיעה מצד הלוח וחייב לתת לכל אחד מאתיים, אבל הש"ך סק"י העלה שבכל אופן אין כאן פשיעה, דכיון שנכתב בשטר אחד נעשו שותפים שאינם מקפידים ולא הו"ל למידק, ועי' נה"מ סק"ה מ"ש ביישוב דברי הרמ"א. וכתב הש"ך סק"ט שלענין חיוב לצי"ש נחלקו הפוסקים, ודעת רוב הפוסקים שבהלואה פטור, ובנה"מ כתב שלכו"ע פטור, והאבן האזל בהוספות לה' טו"ג לסימן עו מפקפק בדברי הנה"מ, עיין שם.

²⁴ ש"ך שם ז

²⁵ מדברי הש"ך סק"ב משמע שבכל מקום שנאמר כאן אינם תובעים, היינו שאף לאחר שהודיע להם ספיקו אינם נזכרים לתבוע בברי, אבל אם שוב נזכרו לתבוע בברי הוי כתבעוהו

²⁶ ש"ך שם כיון שאינם מכחישים ביניהם אין כאן רמאי וחולקים המנה השלישית, משא"כ כשאומר איני יודע יש לחוש לרמאי. ובדברי משפט סובר שאף באופן זה יהא מונח, ובנה"מ כתב דדוקא בפקדון וגזילה בעין חולקים או יהא מונח, אבל בהלואה או כשאין החפץ בעין, אין שום אחד מהם יכול להוציא ממנו, ומשמע מדבריו שלדעת הש"ך מוציאין ממנו המנה השלישית, וצ"ע דאפשר שהש"ך לא נתכוין אלא לענין לצי"ש.

²⁷ ש"ך שם סק"א, דכיון שלא הודיעוהו בשעת הלואה, הו"ל ככרך אחד ולא פשע הלוח

²⁸ שו"ע ונו"כ נב א, יו"ד קסא י ואפשר דאתי לאשמועינן שאין קונסין קרן אמו רבית או שלמרות שהתחייב בשטר אין גובין הרבית. וצ"ע

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אבל גובה בו את הקרן אפילו ממשעבדי²⁹, בין ברבית של תורה ובין ברבית דרבנן³⁰.

אם אין הרבית³¹ ניכרת בשטר, כגון שכלל הרבית עם הקרן בסכום אחד, פסול³², ויש אומרים³³ שברבית דרבנן אין השטר נפסל.

²⁹ דכיון שהרבית מפורש בו, לא יבואו לטעות ולגבות את הרבית, ולא קיי"ל כר"מ דקנים היתרא אטו איסורא ואינו גובה אף את הקרן,

³⁰ ביאר הסמ"ע בחו"מ כאן שאין השטר נפסל מחמת פסול העדים במה שחתמו על שטר כזה ועברו על לא תשימון, דקאי נמי אעדים, משום דלא משמע לאינשי דקאי אעדים, כלומר שאינם יודעים שעוברים בזה איסור, והוא מדברי התוס' ועוד ראשונים, אולם הש"ך שם סק"א הביא דעת הרמב"ן שבאמת העדים פסולים, ומפרש מ"ש בגמרא שטר שיש בו רבית גובה ממשעבדי, היינו בשטר שכתוב בו סתם ולא ידעו העדים שיש בו רבית, וקמ"ל דגבי ממשעבדי ולא גזרינן שמא יגבה הרבית, ולא קנסינן היתרא אטו איסורא, והביא הש"ך עוד כמה פוסקים שפירשו כן, וכתב הש"ך שהוא ספיקא דדינא, וכתב שזה גם דעת הגדו"ת שאם גבה בעל השטר אין מוציאין מידו. עוד כתב הש"ך בשם הגדו"ת שאם נכלל רבית דרבנן עם הקרן, לכו"ע גובה ממשעבדי, ולא גזרו קרן אטו רבית אלא בדאורייתא, וגם לרמב"ן לא נפסלו העדים, כיון שלא עברו על דאורייתא, והוסיף הש"ך דמיירי כשידוע שהעדים ידעו שיש בשטר רבית, דאל"כ בלא"ה העדים כשרים אף להרמב"ן, ועי' בט"ז יו"ד שם ובנקודה"כ שם. ועיי' בקצה"ח שם סק"א ובנתי"ה"מ בדעת התוס' והראשונים כפסול עדי רבית.

³¹ שו"ע שם ויו"ד שם ח

³² גזרינן שמא יבא לגבות בו הרבית, וכתב הסמ"ע שם סק"ב דלא מהני אם יכתוב בו שאין לגבות בו הרבית, כיון שמתחלה נכתב בפסול, קנסינן ליה שלא לגבות ממשעבדים גם הקרן, והש"ך כתב שאם המלוה כתב כן קודם שנראה לב"ד מהני שלא לפוסלו, עי' ערך ש"י, ועי' פרק ו. כתב הרמ"א ביו"ד שם, שכל מי שבא לידו שטר כזה הייב לקורעו, ובש"ך כתב בשם הב"י והר"מ שאפילו מפורש בו רבית דאורייתא הייב לקורעו, משום דחיישינן לב"ד טועין, וצ"ע, ועי' מ"ש בברית יהודה פרק א ובקיצור בר"י פרק א.

³³ ש"ך סק"א בשם הגדו"ת, ובהידושי רעק"א הוכיח מדברי התוס' דאף בדרבנן פסול.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

